

РАХУНКОВА ПАЛАТА

РІШЕННЯ

18 квітня 2025 року

№ 8-1

Київ

Про розгляд Висновків про результати аналізу річного звіту про виконання Закону України „Про Державний бюджет України на 2024 рік”

Відповідно до статті 98 Конституції України, статті 62 Бюджетного кодексу України, статей 7, 25 і 26 Закону України „Про Рахункову палату” розглянуто Висновки про результати аналізу річного звіту про виконання Закону України „Про Державний бюджет України на 2024 рік”.

За підсумками обговорення Рахункова палата

ВСТАНОВИЛА:

1. Виконання Закону України від 09 листопада 2023 року № 3460-IX „Про Державний бюджет України на 2024 рік” (зі змінами) (далі – Закон) здійснювалося за умов зростання реального валового внутрішнього продукту (далі – ВВП) на 2,9 відс., імпорту товарів на 8,6 відс., споживчих цін у середньому до попереднього року на 6,5 відс., відновлення збільшення експорту товарів на 12,1 відс., меншого фактично курсу гривні до окремих іноземних валют від прогнозного.

Відмінність окремих фактичних макропоказників від прогнозних на 2024 рік призвела, за оцінкою Рахункової палати, до недонадходження 65,5 млрд грн доходів і водночас до менших на 22,4 млрд грн витрат на погашення й обслуговування боргу та деяких видатків.

2. Обсяг коштів зовнішньої підтримки від міжнародних партнерів, отриманих як зовнішні запозичення і безповоротна допомога (гранти / дарунки), збільшився на 10,2 відс. порівняно з 2023 роком.

Загалом від міжнародних партнерів отримано 1 трлн 747,7 млрд грн, що на 76,6 млрд грн, або 4,2 відс., менше плану. Зокрема, зовнішні запозичення у сумі 1 трлн 273,8 млрд грн на 27,4 відс. менше плану і надходили нерівномірно.

3. План внутрішніх запозичень у сумі 638,4 млрд грн виконано за рахунок розміщення насамперед облігацій внутрішньої державної позики „Військові облігації”.

4. План доходів державного бюджету перевиконано на 372,6 млрд грн, або 13,5 відсотка. Водночас, без урахування безповоротної допомоги міжнародних партнерів, надходження якої заплановано в значно менших обсягах, ніж фактично надійшло, план доходів не виконано на 32,6 млрд грн, або 1,2 відсотка.

План доходів загального фонду перевиконано на 384,3 млрд грн, або 21,4 відс., без урахування допомоги міжнародних партнерів – не виконано на 27,4 млрд грн, або 1,6 відсотка.

Плановий показник доходів спеціального фонду не виконано на 11,7 млрд грн, або 1,2 відсотка. Власні надходження бюджетних установ становили 82,3 відс. доходів спеціального фонду.

5. Порівняно з 2023 роком доходи державного бюджету зросли на 451 млрд грн, або 16,9 відс., з урахуванням інфляційного чинника – на 4,1 відсотка.

За оцінкою Рахункової палати, за рахунок економічних чинників доходи державного бюджету зросли на 316,4 млрд грн, зокрема на:

- 110 млрд грн за рахунок збільшення прибутку прибуткових підприємств;
- 99,8 млрд грн – девальвації гривні;
- 36,5 млрд грн – зростання оподаткованого імпорту;
- 27,7 млрд грн – інфляції;
- 23 млрд грн – збільшення заробітної плати;
- 19,4 млрд грн – зростання ВВП.

Адміністративні чинники сприяли збільшенню доходів державного бюджету на 178 млрд грн, зокрема на:

- 92,1 млрд грн за рахунок змін до податкового законодавства;
- 75,9 млрд грн – зарахування до державного бюджету частини податку і збору на доходи фізичних осіб (далі – ПДФО) на грошове забезпечення військовослужбовців, що належала до місцевих бюджетів;
- 10 млрд грн – надходження коштів Фонду загальнообов’язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.

6. З початку 2024 року податковий борг збільшився на 29,2 відс., тоді як упродовж 2023 року зменшився на 6,4 відсотка. Збільшення заборгованості платників податків перед державним бюджетом спричинено, зокрема, скасуванням мораторію на проведення податкових перевірок.

7. У 2024 році для покриття тимчасових касових розривів загального фонду державного бюджету залучено 141,5 млрд грн коштів Єдиного казначейського рахунка (далі – ЄКР), що на 85,1 млрд грн, або 37,6 відс., менше, ніж у 2023 році.

8. Від приватизації державного майна надійшло до державного бюджету загалом 9,9 млрд грн, що у 2,5 раза більше плану, за рахунок продажу двох об'єктів великої приватизації. Уперше з 2018 року до державного бюджету отримано кошти від продажу об'єктів великої приватизації державної власності.

9. Видатки державного бюджету проведено в сумі 4 трлн 488,3 млрд грн, що на 127,1 млрд грн, або 2,8 відс., менше плану. Рівень виконання плану проведення видатків становив 97,2 відс. і був найвищим з 2020 року (95,0 відсотка).

При цьому проведення видатків загального фонду на національну безпеку й оборону (2 трлн 114,2 млрд грн) забезпечено за рахунок внутрішніх джерел (2 трлн 525,5 млрд гривень).

10. Порівняно з попереднім роком видатки збільшилися на 473,5 млрд грн, або на 11,8 відсотка. Пріоритетність видатків на заходи, пов'язані з безпекою й обороноздатністю держави, зросла до 66,4 відс. загального обсягу проведених видатків, порівняно з 65,7 відс. у 2023 році.

11. Порівняно з 2023 роком видатки на заходи, пов'язані з безпекою й обороноздатністю держави, збільшилися на 339,5 млрд грн, або 12,9 відс., насамперед для закупівлі товарів спеціального призначення. У 2024 році на ці видатки спрямовано кошти з різних джерел, при цьому закупівля товарів спеціального призначення здебільшого здійснювалася за рахунок надходжень до спеціального фонду коштів, зокрема, від суб'єктів господарювання, фізичних осіб (резидентів та нерезидентів), міжнародних організацій, благодійних внесків, дарунків насамперед у натуральній формі та надходжень ПДФО.

12. Дебіторська заборгованість за бюджетними програмами Міністерства оборони України зросла з початку року на 100 млрд грн – до 293,9 млрд гривень. При цьому прострочена заборгованість зросла на 3,2 млрд грн – до 54,9 млрд гривень. Це насамперед зумовлено невиконанням підприємствами-постачальниками умов контрактів (договорів) щодо термінів постачання продукції оборонного призначення, надання послуг та виконання робіт у зв'язку з ракетними обстрілами державою-агресором, які вплинули на роботу підприємств-виконавців, проблемами з доставкою товарів оборонного призначення.

13. Видатки за окремими бюджетними програмами спеціального фонду державного бюджету, джерелом проведення яких є надходження коштів у межах програм допомоги Європейського Союзу і грантів урядів іноземних держав, міжнародних організацій, на 12,4 млрд грн менші плану, зокрема, через отримання коштів наприкінці року, тривалу підготовку тендерної документації, незатвердження паспорта бюджетної програми та невнесення змін до документів, необхідних для проведення видатків.

14. Видатки та надання кредитів на реалізацію інвестиційних проєктів, що здійснюються за рахунок кредитів (позик), залучених від іноземних держав, іноземних фінансових установ і міжнародних фінансових організацій, на 45,5 млрд грн, або 66,8 відс., менші плану. Це насамперед спричинено обмеженою можливістю використання зазначених коштів через збройну російську агресію проти України.

15. У 2024 році видатки для Національної служби здоров'я України на реалізацію програми медичних гарантій проведені Міністерством охорони здоров'я України у сумі 157,3 млрд грн, що на 2,6 млрд грн, або 1,6 відс., менше плану. Станом на 31.12.2024 залишки невикористаних надавачами медичних послуг комунальної і державної форм власності коштів становили 20,7 млрд грн, з яких 0,6 млрд грн знаходилися на рахунках в органах Державної казначейської служби України (далі – Казначейство) та 0,7 млрд грн – на короткотермінових депозитних рахунках в комерційних банках.

Витрати на оплату праці з нарахуваннями становили 85,9 відс. обсягу коштів, отриманих із державного бюджету за програмою медичних гарантій, при цьому в 40,5 відс. надавачів медичних послуг перевищили в середньому на 23,4 відсотка.

16. Дефіцит державного бюджету на 27,9 відс. менший плану і становив 1 трлн 359,4 млрд грн, або 17,7 відс. ВВП.

17. Загальний обсяг державного і гарантованого державою боргу збільшився на чверть до 6 трлн 981 млрд грн і становив 91,2 відс. ВВП. Зростання частки зобов'язань, номінованих в іноземній валюті, посилює валютний ризик боргу.

18. Зросли, порівняно з 2023 роком, витрати державного бюджету на погашення й обслуговування державного та гарантованого державою боргу на 132,4 млрд грн, або 18,9 відс., – до 833,5 млрд грн, що становило 16,6 відс. усіх витрат державного бюджету (у 2023 році – 15,7 відсотка). При цьому такі витрати на 84,8 млрд грн, або 9,2 відс., менші плану.

19. У 2024 році, порівняно з 2023 роком, з державного бюджету місцевим бюджетам надано трансфертів більше на 10,5 млрд грн, або 5,9 відс., що спричинено збільшенням видатків на оплату праці педагогічних працівників закладів освіти та здійснення повноважень органів місцевого самоврядування на деокупованих територіях.

Із загального фонду державного бюджету надано субвенцій на 3,5 млрд грн, або 15 відс., менше плану на 2024 рік, що, зокрема, спричинено затримками у підготовці рішень Кабінету Міністрів України (далі – КМУ) щодо порядків і умов надання, розподілу субвенцій, низькою якістю розробленої проєктної документації та необхідністю її коригування, невиконанням умов договорів постачальниками, затримками, пов'язаними зі здійсненням органами Казначейства платежів згідно з установленою КМУ черговістю.

Крім того, в порушення вимог частини другої статті 97 Бюджетного кодексу України (далі – БКУ) не затверджено порядку й умов надання вперше визначеної

у Законі субвенції в спеціальному фонді за новою бюджетною програмою Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України на реалізацію проекту „Ремонт житла для відновлення прав і можливостей людей (НОРЕ)”, як наслідок, видатків за цією бюджетною програмою в сумі 248 млн грн не проведено.

20. У 2024 році КМУ не розроблено механізму врегулювання питання списання заборгованості за середньостроковими позиками та безвідсотковими позичками, наданими місцевим бюджетам у 2009 – 2014 роках за рахунок коштів ЄКР, яка перебуває на обліку в Казначействі. Обсяг цієї заборгованості становить 9 млрд гривень.

З урахуванням викладеного Рахункова палата

ВИРІШИЛА:

1. Затвердити Висновки про результати аналізу річного звіту про виконання Закону України „Про Державний бюджет України на 2024 рік” (далі – Висновки).

2. Надіслати Висновки і рішення Рахункової палати, прийняте за результатами їх обговорення, Верховній Раді України (далі – ВРУ).

3. Надіслати Висновки КМУ і рекомендувати:

доручити Міністерству фінансів України (далі – Мінфін) розробити план реформування податкового законодавства щодо впровадження єдиного підходу до надання податкових пільг відповідно до розділу 4.3.11 „Запровадження єдиного підходу до надання податкових пільг” Національної стратегії доходів до 2030 року, схваленої розпорядженням КМУ від 27 грудня 2023 року № 218-р;

уникати практики ініціювання внесення змін до закону про державний бюджет в частині збільшення доходів за рахунок джерел, передбачених змінами до податкового законодавства, які не набрали чинності на день внесення на розгляд ВРУ законопроекту щодо змін до закону про державний бюджет;

доручити Мінфіну разом з Державною податковою службою України розробити план заходів щодо зменшення податкової заборгованості суб'єктів господарювання перед державним бюджетом;

доручити головним розпорядникам коштів державного бюджету вжити заходів щодо зменшення і недопущення зростання простроченої дебіторської заборгованості;

затвердити до 31 грудня 2025 року Стратегію управління державним боргом на 2026 – 2028 роки, як це визначено пунктом 3¹¹ розділу VI „Прикінцеві та перехідні положення” БКУ;

посилити контроль за своєчасним поданням головними розпорядниками коштів державного бюджету проектів рішень про порядки й умови надання та розподіл субвенцій з урахуванням термінів, визначених частиною другою

статті 97 БКУ, а також помісячного розпису державного бюджету, для забезпечення проведення в повному обсязі запланованих видатків;

доручити Міністерству розвитку громад та територій України підготувати проект рішення КМУ про надання за рахунок залишків коштів фонду ліквідації наслідків збройної агресії субвенції місцевим бюджетам на завершення проєктів (об'єктів, заходів), реалізація яких у 2023 – 2024 роках здійснювалася за рахунок коштів цього фонду;

вжити заходів щодо погашення простроченої заборгованості перед державним бюджетом за кредитами (позиками), залученими державою або під державні гарантії, із застосуванням визначених статтею 17 БКУ механізмів погашення (списання) такої заборгованості;

підготувати і внести на розгляд ВРУ законопроект щодо врегулювання питання списання заборгованості за середньостроковими позиками та безвідсотковими позичками, наданими місцевим бюджетам у 2009 – 2014 роках за рахунок коштів ЄКР, яка перебуває на обліку в Казначействі.

4. Надіслати Висновки Комітетові Верховної Ради України з питань бюджету та Мінфіну в порядку інформування.

5. Оприлюднити Висновки і рішення Рахункової палати на офіційному вебсайті Рахункової палати.

6. Надіслати Висновки Апарату Верховної Ради України засобами електронного зв'язку для розповсюдження серед народних депутатів України.

7. Контроль за виконанням цього рішення покласти на Голову Рахункової палати Ольгу Піщанську.

Голова

Ольга ПІЩАНСЬКА